

70055 Ζητήματα Διγλωσσίας

Διδάσκουσα: Ελένη Σελλά, Καθηγήτρια, elesella@turkmas.uoa.gr

Σύνολο ωρών διδασκαλίας: 3 ώρες εβδομαδιαίως θεωρητικής διδασκαλίας

Βασικός εκπαιδευτικός-μαθησιακός στόχος του μαθήματος σύμφωνα με το πνεύμα και τη γενικότερη στόχευση της κατεύθυνσης στην οποία το μάθημα προσφέρεται.

Το Μάθημα “Ζητήματα Διγλωσσίας” αποτελεί μάθημα υποχρεωτικό επιλογής της Α' Ειδίκευσης “Γλώσσα, Μετάφραση, Γραμματεία και Πολιτισμός” του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος.

Στόχος του μαθήματος είναι η παροχή γνώσεων και η ανάπτυξη κριτικής σκέψης των φοιτητών σχετικά με το φαινόμενο της Διγλωσσίας ως ατομικού αλλά και ως κοινωνικού φαινομένου. Εξετάζονται σημαντικά θεωρητικά θέματα σχετικά με βασικές έννοιες της Διγλωσσίας από την άποψη τού δίγλωσσου ατόμου όσο και της δίγλωσσης κοινότητας και ερευνώνται σχετικοί τομείς της ελληνικής πραγματικότητας: διάφορες μορφές διγλωσσίας, οι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν τη γλωσσική συμπεριφορά των δίγλωσσων καθώς και το θέμα της διατήρησης ή/και μεταστροφής της μητρικής γλώσσας και της γλωσσικής συμπεριφοράς μιας δίγλωσσης κοινότητας.

Απώτερος στόχος του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές το απαραίτητο εκείνο θεωρητικό υπόβαθρο ώστε να έχουν στο μέλλον, ως διδάσκοντες, την ικανότητα να υιοθετούν την εκάστοτε κατάλληλη διδακτική προσέγγιση, ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του κοινού τους, συνδυάζοντας εμπειρικά δεδομένα και θεωρητικές αρχές.

Τρέχουσα υποδειγματική δομή (state-of-the-art) του περιεχομένου αντίστοιχων ή συναφών μαθημάτων σε ομοειδή Τμήματα της ημεδαπής/αλλοδαπής και οι πιθανές αποκλίσεις από αυτήν.

Κατόπιν σχετικής έρευνάς μας σε σύγχρονα πανεπιστημιακά τμήματα Τουρκικών Σπουδών της ημεδαπής και της αλλοδαπής (λ.χ. Τμήματα Τουρκικής Γλώσσας και Φιλολογίας των Πανεπιστημίων της Τουρκίας, Τμήμα Γλωσσών, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξινίων Χωρών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης), δεν προκύπτει η ύπαρξη αντίστοιχου μαθήματος, με συναφές περιεχόμενο προς αυτό του συγκεκριμένου μαθήματος.

Ανάπτυξη του περιεχομένου του μαθήματος σε θεματικές ενότητες

1. Το δίγλωσσο άτομο : το φαινόμενο της Διγλωσσίας
2. Η “μητρική” γλώσσα
3. Οι διαστάσεις της διγλωσσίας στον χώρο, τον χρόνο και τον ομιλητή
4. Τα αίτια εμφάνισης της διγλωσσίας
5. Συνιστώσες του φαινομένου διγλωσσία και σχετικά ερευνητικά πεδία
6. Ο δίγλωσσος ομιλητής
7. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του διγλωσσικού λόγου: Παρεμβολές, Δάνεια, εναλλαγή γλωσσικών

κωδίκων

8. Η δίγλωσση κοινότητα: Η διγλωσσία ανά τον κόσμο
9. Κοινωνιογλωσσολογικοί παράγοντες και γλωσσικές επιλογές των διγλώσσων
10. και κοινωνιοψυχολογικοί παράγοντες και γλωσσικές επιλογές των διγλώσσων
11. Διμορφία/κοινωνική διγλωσσία (Diglossia) και διγλωσσία/διπλογλωσσία (Bilingualism)
12. Διατήρηση και μεταστροφή της γλωσσικής συμπεριφοράς των διγλώσσων
13. Γλωσσική αναζωογόνηση ή/και αναστροφή της γλωσσικής αλλαγής

Τρόπος εξέτασης του μαθήματος

Γραπτή εξέταση (70%) σε θέματα σχετικά με τις θεωρητικές παραδόσεις και προαιρετική εργασία (30% επί της συνολικής βαθμολογίας).

Όροι και Δομή Γραπτών Εργασιών

Οι εργασίες είναι προαιρετικές, εύρους 3.000 έως 3.500 λέξεων σε σχετικά με τη διδακτέα ύλη ερευνητικά πεδία (βλ. κατωτέρω) και ποσοστό αξιολόγησης 30% επί της συνολικής βαθμολογίας

Οι εργασίες είναι ατομικές, η δε παρουσιάσή τους υποχρεωτική. Οι εργασίες πρέπει να κατατίθενται ολοκληρωμένες, το αργότερο, μέχρι την ημέρα των εξετάσεων του μαθήματος. Η ακριβής ημερομηνία κατάθεσης της εργασίας του φοιτητή πιστοποιείται από την κατάθεσή της στην ηλεκτρονική τάξη (e-class) της διδάσκουσας. Οι φοιτητές μας προβαίνουν σε θεωρητική ή/και πρακτική έρευνα και σχετική βιβλιογραφική αναζήτηση και χρήση. Η ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη άποψη του φοιτητή, συντεταγμένη κατά τα διδαχθέντα θεωρητικά και τυποτεχνικά πρότυπα αποτελεί και το βασικό μέτρο αξιολόγησης της εργασίας του φοιτητή.

Οδηγίες για την εκπόνηση της Υποχρεωτικής Εργασίας

Θέμα: Εργασία συνθετικής υφής

Προαιρετική γραπτή εργασία σε θέματα σχετικά με διδακτικής υφής θεωρητικά ζητήματα: α) κριτική παρουσίαση ενός επιστημονικού άρθρου ή κεφαλαίου ενός (συλλογικού ή μη) επιστημονικού έργου με θέμα σχετικό με τη διδακτέα ύλη ή β) ελεύθερο συνθετικής υφής θέμα.

Δομή της εργασίας

1. Πρόλογος
2. Εισαγωγή
 - 2 α - Στόχος και σκοποί της εργασίας (Υποθέσεις εργασίας)
 - 2β - Υλικό εργασίας (corpus)
 - 2γ - Μεθοδολογία
3. Ανάπτυξη του θέματος της εργασίας
 - 3α - θεωρητικό υπόβαθρο (και επιμέρους συμπεράσματα)
 - 3β – ανάλυση/παρουσίαση του θέματος έρευνας
 - 3γ – σύνθεση και επιμέρους συμπεράσματα
4. Γενικά Συμπεράσματα (σύνθεση εργασίας και συμπεράσματα)

5. Επίλογος
6. Βιβλιογραφία
7. Πίνακας Περιεχομένων (σελίδες)

Προσοχή

1. Παραπομπές αναφοράς: πρέπει να υπάρχουν οπωσδήποτε !

Τις παραπομπές τις εντάσσουμε εντός κειμένου και εντός παρενθέσεως (επώνυμο συγγραφέα, έτος έκδοσης του βιβλίου ή δημοσίευσης του άρθρου, σελίδα/-ες όπου εντοπίζεται η συγκεκριμένη αναφορά).

2. Περιορίστε στο ελάχιστο ή αποφύγετε παντελώς τα αυτούσια παραθέματα από τη βιβλιογραφία σας: στην εργασία συνθέτουμε κριτικώς –δεν αντιγράφουμε.

3. Για τον τρόπο συγγραφής της Βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήσατε, βλ. Τον τρόπο καταγραφής της συνημμένης Βιβλιογραφίας του μαθήματος.

Ακολουθούμενη βασική μεθοδολογία εσωτερικής αξιολόγησης στο πλαίσιο του μαθήματος.

Η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής λειτουργίας (διδασκτικής, ερευνητικής) ακολουθεί τις βασικές κατευθύνσεις και τη μεθοδολογία εσωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος.

Βασική και η ενδεικτική βιβλιογραφία του μαθήματος καθώς και τα διανεμόμενα συγγράμματα.

A. Βασική Βιβλιογραφία του Μαθήματος

Προτείνονται συγκεκριμένα συγγράμματα για το μάθημα, συνοδευόμενα από φάκελλο του μαθήματος αναρτημένο στην ηλεκτρονική τάξη (e-class), ο οποίος περιλαμβάνει Σημειώσεις της διδάσκουσας καθώς και άρθρα από άλλα εγχειρίδια, συλλογικούς τόμους ή πρακτικά συνεδρίων της ίδιας ή άλλων συγγραφέων. Το περιεχόμενο επικαιροποιείται ανάλογα με την εκάστοτε διαμορφούμενη ύλη και τα τρέχοντα επιστημονικά θέματα.

Προτείνονται τα κάτωθι εγχειρίδια (καθώς και Σημειώσεις):

1. Σελλά-Μάζη, Ε. 2016. *Διγλωσσία, εθνική ταυτότητα και μειονοτικές γλώσσες*, Αθήνα: Λειμών.
2. Σκούρτου Ε.1997. *Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης*, εκδ. Νήσος
3. Γεωργογιάννης Π. 2008. *Διγλωσσία και δίγλωσση εκπαίδευση*, εκδ. Γεωργογιάννης Π.
4. Cummins J. 2003/2η εκδ. *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση*, εκδ. Gutenberg

B. Ενδεικτική Βιβλιογραφία του Μαθήματος

Ελληνόγλωσση

Αρχάκης Α. & Κονδύλη, Μ. (2004). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Β' έκδοση. Σειρά «Παραδόσεις» 8. Αθήνα, Νήσος. (Α' έκδοση: 2002).

Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*, Αθήνα, Gutenberg.

Cummins, J.(1999). *Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την Ενδυνάμωση σε μια Κοινωνία της Ετερότητας*, Αθήνα, Gutenberg,

Μπασλής, Γ. (2000). *Κοινωνιογλωσσολογία (Μικρή Εισαγωγή)*. Αθήνα, Γρηγόρη.

Μπατσαλιά, Φρ. & Σελλά, Ε. (2000). Πολυπολιτισμικές κοινωνίες: η σύγχρονη πρόκληση για το σχολείο, *Πρακτικά του Α' Διεθνούς Συνεδρίου για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας*, 25-26 Σεπτεμβρίου 2000, Αθήνα, σσ. 427-438.

Μπατσαλιά, Φρ. & Σελλά, Ε. (2004). Η εκπαίδευση των διδασκόντων την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα, *Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου 1999-2003*, Κέρκυρα, σσ. 289-298.

Σελλά, Ε. (1997). Διγλωσσία και ολιγότερο ομιλούμενες γλώσσες στην Ελλάδα, *Το μειονοτικό φαινόμενο στην Ελλάδα. Μια συμβολή των κοινωνικών επιστημών*, επιμέλεια Κ. Τσιτσελίκη, Δ. Χριστόπουλου, Αθήνα, Κριτική, σσ. 349- 413.

Σκούρτου, Ε. (1997). (επιμ.) *Θέματα Διγλωσσίας και Εκπαίδευσης*, Αθήνα, Νήσος.

Τριάρχη-Herrmann, Β. (2000) *Η Διγλωσσία στην Παιδική Ηλικία. Μια Ψυχολογική Προσέγγιση*, Αθήνα, Gutenberg.

Τσιτσιπής, Λ. (1995). *Εισαγωγή στην ανθρωπολογία της γλώσσας*. Αθήνα, Gutenberg.

Ξενόγλωσση

Cummins, J. & Swain, M. (1986). *Bilingualism in Education*. London, Longman

Donaldson, M. (1978). *Children's Minds*, Glasgow, Fontana/Collins.

Dorian, N.c. (1981). *Language Death. The life cycle of a Scottish Gaelic Dialect*. Philadelphia. University of Pennsylvania Press.

Edwards, J. (1995). *Multilingualism*. London, Penguin Books.

Gal, S. (1979). *Language Shift: Social Determinants of Linguistic Change in Bilingual Austria*. New York. Academic Press.

Gardner-Chloros, P. (1991). *Language Selection and Switching in Strassbourg*. Oxford. Oxford University Press.

Gellner, E. (1983). *Nations and Nationalism*. London. Blackwell.

Giordan, H. (dir.) (1992). *Les minorités en Europe, droits linguistics at droits de l'homme*. Paris. Kimé.

Hamers, J. F. & Blanc, M.H.A. (1995). *Bilinguality and Bilingualism*. Cambridge. CUP.

Hoffman, C. (1991). *An Introduction to Bilingualism*. London & New York. Longman.

Hudson, R. A. (1991). *Sociolinguistics*. Cambridge. CUP.

Komondouros, M. & McEntee-Atalianis, L. (2007). Language Attitudes, Shift and the Ethnolinguistic Vitality of the Greek Orthodox Community in Istanbul. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, vol. 28, Issue 5, pp. 365-384.

Mackey, W. F. (1976). *Bilingualisme et contact des langues*. Paris. Klincksieck.

Preston, D. (1993). *Sociolinguistics n Second Language Acquisition*. Oxford. Blackwell.

Romaine, S. ed. (1991). *Language in Australia*. Cambridge University Press. Cambridge.

Romaine, S. (1992). *Bilingualism*. Oxford: Blackwell.

Skourtu E. (2008). Linguistic Diversity and Language Learning and Teaching. An exemple from Greece. *Scientia Paedagogica Experimentalis*, XLV, 1, pp. 175-194.

Skutnabb-Kangas, T. (1981). *Bilingualism or Not? The Education of Minorities*, Multilingual Matters, Clevedon.

Trudgill, P. (1995). *Sociolinguistics. An introduction to Language and Society*. London. Penguin.

Weinreich, U. (1968). *Languages in Contact. Findings and Problems*. The Hague, Mouton.